

NE-KAŠIĆEVI DIJELOVI U KAŠIĆEVU PRIJEVDU SVETOGA PISMA

Petar BAŠIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, pp. 432, 10 001 Zagreb
basicp@theo.kbf.hr

Sažetak

Kašićevu prijevodu, budući da je prvi cjelovit prijevod Svetoga pisma na hrvatski jezik, pripada jedinstveno mjesto među hrvatskim biblijskim prijevodima. Od sačuvanih rukopisa samo je manji dio Kašićev autograf, veći su dio prijepisi. Jedan je prepisivač zabilježio svoje ime (Petar Gožinić) i godinu svoga prepisivanja (1788.) te kako je dodao »što nije našao u Kašića«. Autor u ovom radu potanko analizira te ulomke koje je preveo i dodao prepisivač i uspoređuje ih s Kašićevim prijevodom.

Ključne riječi: Bartol Kašić, hrvatski prijevod Svetoga pisma.

U kritičkom izdanju Kašićeva prijevoda Svetoga pisma¹ naznačeno je koji tekstovi nisu Kašićevi, tj. koje su dodali prepisivači, no još se nitko nije pozabavio time tko su bili ti prepisivači i koliko su se, u tim dodatcima, uspjeli prilagoditi Kašićevu jeziku. U ovom se radu upravo to želi proučiti.

1. Rukopisi i prepisivači

Rukopis Kašićeva prijevoda Svetoga pisma nije sačuvan u cijelosti. Najveći dio čuva se u Zagrebu (tri sveska), jedan dio, koji sadržajno odgovara 2. zagre-

¹ *Biblia sacra. Versio Illyrica selecta, seu declaratio Vulgatae Editionis Latinae. Bartholomaei Cassij Curictensis e Societate Iesu Professi, ac Sacerdotis Theologi. Ex mandato Sacrae Congregationis de prop: Fide. Anno 1625. Ediderunt Hans Rothe et Christian Hannick. E codicibus manuscriptorum transtulerunt Petar Bašić et Julije Derossi et Zlata Derossi. Curis elaboravit atque apparatus critico instruxit Petar Bašić: Serie IV, Bd. 2, 1: Kroatische Bibel des Bartol Kašić, Paderborn etc., 1999.; Bd. 2, 2: Kommentare. Wörterverzeichnis, Paderborn etc., 2000.*

bačkom svesku i djelomice ga dopunjava, u Odesi te u Zadru cjelovit svezak s Novim zavjetom i dijelovi Staroga zavjeta iz različitih primjeraka, kojima se dobrim dijelom dopunjava zagrebački primjerak. Samo je prvi svezak zagrebačkog primjerka Kašičev autograf, sve su drugo prijepisi.

Ne znamo kako je tekst prvotno bio razdijeljen. Prema tekstu koji je sačuvan može se zaključiti da je bilo 5 svezaka. Na početku pojedinih svezaka (*Zg I*, *Zg II* i *Od*²) nalazi se popis knjiga određenog sveska, a na kraju se, na dnu stranice, najavljuje naslov sljedeće knjige. To je, na kraju odeškog sveska (u zagrebačkom završetak nedostaje), *Prophetia Isaiaie*, knjiga kojom bi započeo svezak što u cijelosti nedostaje. Iz toga se može pretpostaviti da je prijevod bio cjelovit, a tekst bi bio ovako razdijeljen na sveske:

- 1) Post – Pnz (= *Zg I*)
- 2) Jš – 2 Ljet (veći dio sačuvan u Zadru)
- 3) Ezr – Sir (= *Zg II* = *Od*)
- 4) Iz – 2 Mak (sav tekst izgubljen)
- 5) NZ (= *Zg III* = *Zd XV*)

Evo pregleda cjelokupnog sačuvanog teksta (gdje se uz kraticu knjige ne navode oznake glava i redaka tekst je cjelovit):

1. <i>Zg</i>	2. <i>Zd</i>	3. <i>Od</i>
Post 2,10b – 5,26 7,15 – 50,25 (kraj)		
Izl		
Lev		
Br		
Pnz		
	Jš	
	Suci	
	Rut	
	1 Sam 1,1 – 5,6b 28,10c – 31,13 (kraj)	
	2 Sam 1,1 – 8,17c	
	1 Kr (3 Rg) 4,6c – 8,7a	
Ezr		Ezr
Neh		Neh
Tob		Tob
Jdt		Jdt
Est		Est
Job	Job 1,1 – 14,10 36,15c – 42,16 (kraj)	Job

² Kratice rukopisa protumačene su malo dalje.

Ps	Ps 1,1 – 33,7	Ps
Izr		Izr
Prop		Prop
Pj	Pj	Pj
Mudr		Mudr
Sir 1,1 – 51,35a		Sir
NZ (cjelovit)	NZ (cjelovit)	

Osim teksta koji nije sačuvan, nerijetko je koji dio ispušten, nepreveden, barem s obzirom na pretpostavljeni latinski predložak,³ a neke ispuštene tekstove dodao je prepisivač. Upravo će o tim dodanim tekstovima ovdje biti riječ.

A sada evo i kratkih podataka o sačuvanim rukopisima.

a) *Zg* = Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, R 3613.

Od pretpostavljenih pet svezaka u Zagrebu su tri: prvi, treći i peti. Prva dva sadrže tekstove Starog zavjeta, a treći Novog zavjeta. Uvez u poluplatno novijeg je datuma. Prvi se svezak po uvezu razlikuje od druga dva. Sav je tekst pisan po cijeloj stranici, a broj redova varira.

b) *Zd* = Zadar, Biblioteka Stolnog kaptola sv. Stošije, sign. 58 MS.

Dijelovi rukopisa koji se čuvaju u Zadru ne čine jedinstvenu cjelinu, nego su pripadali nekolicini različitih primjeraka – različitih po vremenu nastanka i po formatu, a pisali su ih i različiti pisari. Novi zavjet sačuvan je cjelovit i uvezan je u poseban svezak, a dijelovi Staroga zavjeta sačuvani su u posebnim sveščićima. Neki su bez oznake i naslova, neki su označeni rimskim brojem, a za naslov imaju naslove knjiga koje sadrže.

Tekst je pisan u jednom stupcu, na 11-12.3 x 18-18.5 cm, dok je u sv. XI i XIV širina i visina teksta nešto veća (14-15 x 21 cm). Svesci XII i XIII manjeg su formata, napravljeni su od listova veličine B4, a tekst je pisan na 8-8.5 x 16.5 cm. Istog je formata i svezak XV (NZ), a tekst je pisan na 9.5-10 x 17-17.5 cm. Svi su starozavjetni tekstovi (u *Zd*) bez oznake redaka!

c) *Od* = Odesa, Gosudarstvennaja Naučnaja Biblioteka im. A. M. Gor'kogo, sign. 10/5.

Dio SZ; 204 I, 14 x 19 cm.

³ Popis ispuštenih dijelova teksta u sačuvanom dijelu rukopisa donosim drugdje: Petar BAŠIĆ, Rukopisi Kašićeva prijevoda Svetoga pisma, u: Ivan KOSIĆ (ur.), *Bartol Kašić u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu*, Zagreb, 1999., 15-42, ovdje: 15, bilj. 1. Tekst je prvotno objavljen na njemačkom jeziku među uvodnim studijama za kritičko izdanje Kašićeva prijevoda Svetoga pisma u nizu »Biblia slavica« (Ferdinand Schöningh Verlag, II, Paderborn, 2000.).

Sveukupni sačuvani tekst pisalo je 7 ruku, uključujući Kašičev autograf. Shematski to izgleda ovako:

Ruka I (autograf): *Zg I*

Ruka II: *Zd I-VIII*

Ruka III: *Zd IX*

Ruka IV: *Zd X XIII*

Ruka V: *Zd XI XII*

Ruka VI: *Zg II III Zd XIV XV Od*

Ruka VII: I. IVv-VIIIv u *Zd XV*.⁴

Prema tome, odlomke kojima se ovdje bavimo pisali su ovi pisari:

2 Sam – ruka II

Ps 24 – ruka III, V i VI

Ps 42 – ruka III i VI

Sir – ruka III i VI.

Tekst 2 Sam pisao je pisar (ruka II) koji je uz dio zadarskoga rukopisa zapisao svoje ime i godinu pisanja. Na kraju jednoga sveščića zalijepljena su dva listića sa zapisom na jednome: »Sverha od Pisma Jozueova upisana po ruci Petra Gožinića iz pisoruka Bara Kasića od Družbe Jesusove«, a na drugome: »Početo bî u miesecu aprilu 1788. a svaršeno« (v. sl. 6). Zapis na listićima pisan je istom rukom kao i tekst te tu postoji podatak o prepisivaču i godini prijepisa.⁵

Preostali dio teksta koji ovdje razmatramo pisala je, prema našem razvrstavanju, ruka III (neki od tih tekstova, kako se vidi na shematskom prikazu, sačuvani su i u drugim prijepisima). Iznio sam hipotezu da su tekstovi koje su pisale ruka II i ruka III vjerojatno pripadali istom primjerku⁶ ili su u kojoj drugoj tijesnoj vezi. Činjenica da biblijski redci ni u jednom od tih tekstova nisu naznačeni upućuje na zaključak da su svi prepisani ili iz Kašičeva autografa ili iz nekog starijeg prijepisa u kojem redci također nisu bili naznačeni.

⁴ Preuzeto iz: *Isto*.

⁵ U članku Prijepisi i prepisivači Kašičeva prijevoda Svetoga pisma, u: *Bartol Kašić i Biblija*. Zbornik radova s predstavljanja prvotiska Kašičeva hrvatskoga prijevoda Sv. pisma u Pagu 30. ožujka 2001., Pag, 2002., 101-107, 102, iznio sam neka nagađanja o tome tko je bio Petar Gožinić: »U vezi s time treba postaviti pitanje tko je bio taj Petar Gožinić. Je li to možda ista osoba koja je priredila glagoljski časoslov (od rujna 1787. do 1791.) tiskan u Rimu 1791. (Rabljanin Ivan Petar Gocinić [Galzigna], kasnije biskup trogirski pa rapski)? Ako bi se utvrdilo da je to ista osoba, možda bi to pomoglo u traženju ostalih dijelova Kašičeva autografa ili dijelova koji zasad nedostaju.«

⁶ Usp. Petar BAŠIĆ, Rukopisi Kašičeva prijevoda Svetoga pisma, 28.

2. Tekstovi koje je dodao prepisivač

Nakon uvodnih razmatranja možemo pristupiti samim tekstovima.

Tekstove prenosim kako su doneseni u kritičkom izdanju (*Biblia sacra. Versio Illyrica selecta ...*), s pripadnim bilješkama, a potom ću uz svaki pojedini tekst istaknuti ono što je vrijedno pozornosti.

1) 2 Sam 4

¹Začu tada Isboset, sin Saulov, da bieše pao Abner u Hebronu: i razslabiše se ruke njegove, i vas Izrael smete se. ²A dva človeka poglavice od lupeža biehu sinu Saulovu, ime jednomu Baana, a ime drugomu Rekab, sinovi Remnona^a Berotitića od sinova Beniaminovieh: erbo i Berot bi pobrojen u Beniaminu. ³I pobiegoše Berotitići u Getaim i biše ondi prišlaci do vriemena^{b7} onoga. ⁴A bieše Jonati, sinu Saulovu, sin slabieh noga: ere od pet godišta biše kada dođe naviestitelj od Saula i od Jonate iz Jezrahela. Uzamši dakle njega dojiteljica njegova, pobieže: i pospiešujući se da bi pobiegla, pade i učini se hromac: i ima^c prezime Mifibozet. ⁵Došadši dakle sinovi Remnona Berotitića, Rekab i Baana, uliezoše, goreći dan, u kuću Isbosetovu: koji spaše varh postelje svoje u podne. I vratarica od kuće čisteći pšenicu zaspala.

⁶Uliezoše tad u kuću potajno uzamši klasjâ od pšenice, i poraziše njega u sramežljivo Rekab i Baana, brat njegov, i pobiegoše. ⁷A bivši oni uliezli u kuću, on spaše varh odra svoga u skrovištu, i porazujući ubiše njega: i uzamši glavu njegovu, otidoše po putu od pustinje svu noć; ⁸i doniše glavu Isbosetovu k Davidu u Hebron: i rekoše kralju: Evo glava Isbosetova, sina Saulova, nepriatelja tvoga, koji iskaše dušu tvoju: i podao je Gñ gospodar u momu kralju osvetu danas od Saula i od siemena njegova.

⁹Odgovarajući tada David Rekabu i Baanu, bratu njegovu, sinovom Remnona Berotitića, reče njima: Žive Gñ, koji je izeo^d dušu moju iza svake tieskote; ¹⁰ere onoga koji mi bieše naviestio i rekao: Umro je Saul, koji mnjaše da on česna naviestovaše, uzdaržah ga i ubih ga u Sičelegu, komu trebovaše dati platu za naviesten'je. ¹¹Količko većma sada, kada su ljudi nemili pogubili človeka nekriva u kući svojoj, varh odra svoga, neću li iskati karv njegovu iz ruke vaše i dignuti ću vas iz zemlje? ¹²Zapovidie dakle David dietićem svoijem i ubiše ih: i odsiekši im ruke i noge njihove, obiesiše ih varh ribnjaka u Hebronu: a glavu Isbosetovu uzeše i ukopaše u grobu Abnerovu u Hebronu.

⁷ Vidi bilješku b u kritičkom aparatu na kraju ove glave (gl. 4). Za presliku vidi sl. 1. Slika je napravljena iz fotokopije na kojoj nije uhvaćen desni rub zapisa. Zapis je pročitan iz izvornika.

^aVg: Remmon; tako još r. 5 i 9 / ^bsve što je podcrtano u ovoj glavi dodao je prepisivač, uz komentar na margini: »Ovdi je razderto u pisoruku Kasićevu; a ja sam ove besiede zabilježane pridao; i tako nizdol« / ^cVg: habuit / ^dtreba: izveo; usp. Izl 6,6; Vg: eruit.

Komentar

Svi oblici koje je prepisivač »zabilježane pridao« upotrijebio je i Kašić pa se prepisivačeva rekonstrukcija ne čini ni u čemu problematičnom. Upada, međutim, u oči da u njegovoj kratkoj napomeni dolaze tri riječi koje Kašić ne upotrebljava u svome prijevodu Svetoga pisma. To su riječi »pisoruk« (Kašić u *Pridgovoru štiocu* rabi dva puta riječ »rukopis«), »zabilježane« (u Kašića od istog glagola dolaze ovi oblici: zabilježili [Est 10,3]; zabilježite [2 Sol 3,14]; zabilježuje [Job 37,7]); te prilog »nizdol« (u Kašića dolazi oblik »nizdolu«, i to šest puta: Jdt 14,2; Dj 53,9; Mt 4,6; Lk 4,9; Iv 8,6; Dj 20,9). – U rječniku je uz kritičko izdanje (Wörterverzeichnis)⁸ zabilježen oblik »izeo« pod posebnom natuknicom (»izeti«!). Zanemareno je upozorenje u bilješci da je to pogriješka i da treba pisati: izveo. Tako se u rječniku pojavila jedna nepostojeća riječ. Natuknicu treba ili izbrisati ili uputiti na odgovarajuću bilješku u kritičkom aparatu (bilj. d).

2) 2 Sam 5,19-22

... u dolini Rafaimovoj. ¹⁹I svitova se David s Gñom, govoreći: Hoć+u+ li uziti i hoćeš li ih pridati u ruku moju? I reče Gñ Davidu: Uzidi, ere pridajući pridati ću Filistejće u ruku tvoju. ²⁰Dođe dakle David u Baal Farasim i porazi ih ondi i reče: Razdielie Gñ nepriatelje moje prid licem mojiem kakono se razdi-eljuju vode. Zato nazvano bi ime miesta onoga Baal Farasim. ²¹I ostaviše ondi izdieljan+a+ svoj+a+: koj+a+ uze David i ljudi njegovi.

²²I priložiše još Filistejći da bi uzišli, i prosuše se u dolini Rafaimoj^b. ²³Svitova se tada David ...

^bpodcrtani tekst dodao je prepisivač na margini, stavivši ispred dodanog odlomka opasku: Sve ovo ostavio je Kasić u svomu pisoruku

Komentar

Ovdje nema riječi ni oblika koje nije upotrijebio Kašić (za »pisoruk« iz opaske vrijedi što je rečeno u komentaru uz prethodni tekst). Tekst s prepisivačevim pripisom može se vidjeti na sl. 2 i 2a, odakle se može zaključiti da je prepisivač najprije tekst prepisao, a tek nakon što je zapazio da nedostaje veći odlo-

⁸ Darija GABRIĆ-BAGARIĆ, *Das Wörterverzeichnis zur Kašić-Bibel, u: Kommentare. Wörterverzeichnis, 199-436.*

mak, sam ga je preveo i ubacio na rub jedne i druge stranice. Posebnim znakom označeno je mjesto gdje dolazi izostavljeni tekst (znak je stavljen ispred teksta koji treba umetnuti i na samom mjestu kamo taj tekst treba umetnuti) (v. sl. 2). Ovaj je tekst sačuvan samo u zadarskom primjerku.

3) Ps 24,18-19

¹⁸Pogledaj poniženstvo moje i trud moj: i propusti svakolika sagriešen'ja moja.

¹⁹Pogledaj nepriatelje moje, ere uzmnožali su se: i nenavidostju nepravom marzili su na mene.⁸

⁸rr. 18-19 u *Zd* nedostaju: tu se umjesto završetka r. 17 (»od potreba mojeh otmi mene«) donosi završetak r. 19 (»i nenavidostju nepravom marzili su na mene«); tako najprije bilo i u *Zg*, zatim je završetak r. 19 precrtan, a na margini su dodani rr. 18-19; u *Od* ti se redci nalaze u tekstu, ali s opaskom na margini: »Nie u Kasića«; Vg iz 1542. i 1544. nema tih redaka, a ima ih izdanje iz 1592. i 1605.; v. bilj. u Sir 29, 15

Komentar

To što je rečeno u bilješci g u kritičkom aparatu, može se vidjeti na slika-ma 3, 3a i 3b. U r. 18 prepisivač je glagol *dimitte* preveo sa »propusti«, što je neočekivano. Istina je da i Kašić jedanput taj glagol prevodi u tom značenju (Izl 23,21), ali ga redovito prevodi glagolom »odpustiti« – najpoznatiji je primjer u molitvi Oče naš (Mt 6,12.14), zatim u Mt 5,15; Iv 20,23 itd. U rječniku uz kritičko izdanje (*Wörterverzeichnis*) uz ovu riječ nije međutim zabilježeno značenje otpustiti/oprostiti, kako se danas u crkvenom jeziku redovito prevodi lat. glagol *dimittere*, a upravo je to značenje u ovom primjeru. – Na kraju bilješke u kritičkom aparatu uputu treba ovako ispraviti: v. bilj. u Sir 29,17.

4) Ps 42

Piesan Davidu.*

¹Sudi mene, Bože, i razaberi razlog moj od naroda nesveta, od človieka neprav-a i podhibna izbavi mene.

²Ere ti jesi Bog, jakost moja: zašto me si odagnao? i zašto žalostan^a hodim dokle me žalostivi nepriatelj?

³Ispusti svietlost tvoju i istinu tvoju: ova su me privele i dovele na goru svetu tvoju i u pribivališta tvoja.

⁴I uliesti ću k otaru Božjemu, k Bogu veselećemu mladost moju.

Ispoviditi ću tebi u citari, Bože, Bože moj: ⁵zašto si žalosna, dušo moja? i zašto me smućuješ?

Ufaj u Boga, ere ću jošter spovidati^b njemu: spasen'je moga obraza i Bog moj.

^agr. zal-; tako i r. 5 / ^bspoviedati *Od.* – Na margini zapis: Niesam našao u Kasiću ovu piesan (ovu piesan u Kasiću *Od*)

Komentar

Preslika rukopisa može se vidjeti na sl. 4 i 4a. Riječ »nesveta« (r. 1) dolazi samo ovdje. Samo na tome mjestu dolazi, čini se, i u Vulgati (*non sancta*).

U retku 3 vidimo nesklad: ova ... privele i dovele. U izdanju teksta možda se moglo upozoriti na to da je sve točno preneseno iz rukopisa, npr.: Ova (!). Nesklad je već u izvorniku, u Vulgati: »Ipsa me deduxerunt, et adduxerunt.« *Ipsa* može biti nominativ jednine ženskog roda ili nominativ množine srednjeg roda, a trebao bi biti nominativ množine ženskoga roda jer se zamjenica odnosi na dvije imenice ž. r. (*lucem ... et veritatem*). Prepisivač, koji je sam preveo i dodao ovaj psalam, posve se prilagodio Kašičevu načelu: Vulgatu slijediti u svemu, pa i u nepravilnostima. Nova Vulgata popravljala *ipsa* u *ipsae*.

Valja još spomenuti izraz u r. 5 »spasen'je moga obraza« (Vg: *salutare vultus mei*). Izraz u Vg dolazi još dva puta, i to u neposredno prethodećem psalmu (r. 6 i 12). Prepisivač je preveo kako je u r. 6, a u retku 12 postoji red riječi kao u latinskome: »spasen'je obraza moga«. To je nedvojbeno poetičnije i bliže latinskom izričaju. Prepisivaču je, ako je zagledao u Kašičev prijevod, ta varijanta bila (prostorno) bliža (na samom završetku prethodnog psalma), no to što je on preveo drukčije (kako je u r. 6) prije upućuje na to da je prevodio ne zagledajući u Kašića.

5) *Sir 29*

¹⁶Zadušbina človečja kakono pečat s njim i milost človeka kakono zenicu sahraniti će. ¹⁷I potom toga uskarsnuti će i vratiti će njima vraćen'je svakomu u glavu njihovu.^c

^crr. 16-17 – Zg; Zg ima opasku na margini: reperies idem Cap: 17 no. 18 e 19; ti rr. nedostaju i u Vg 1605. i 1913, a ima ih Vg iz 1542. i 1544.; u Editio Clementina (1592. i 1593.) nedostaje tekst tih redaka, a ispred r. 18 dodani su brojevi 16 i 17; usp. bilj. u Ps 24, 17

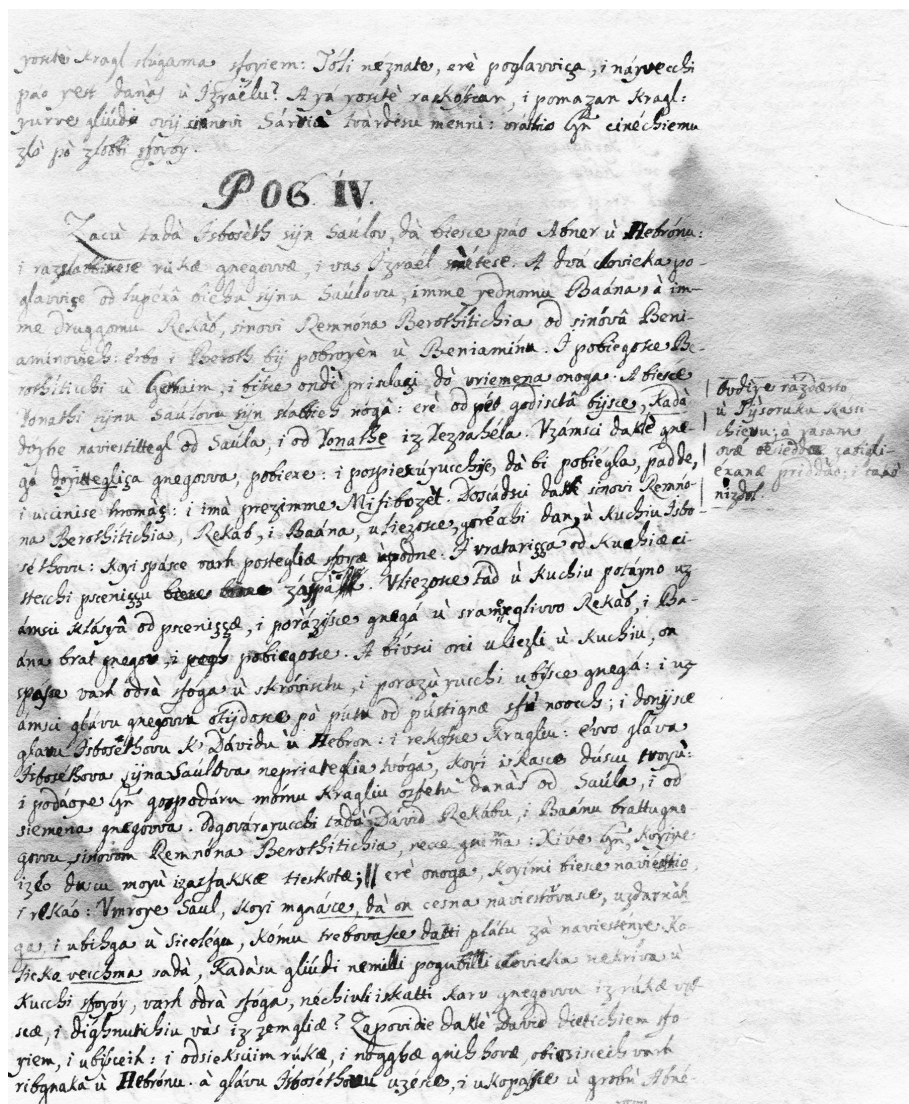
Komentar

Preslika rukopisa može se vidjeti na sl. 5 i 5a. Sve riječi i oblici upotrijebljeni su i u Kašičevu tekstu. Ispušteni redci 16-17, u latinskim izdanjima koja ih donose, glase: ¹⁶elemosyna viri quasi sacculum cum ipso et gratiam hominis quasi pupillam conservabit ¹⁷et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput illorum. – Na kraju bilješke u kritičkom aparatu uputu treba ovako ispraviti: v. bilj. u Ps 24,19.

3. Zaključna napomena

Već je bilo poznato da su svi pisari nastojali sve prepisati što vjernije. Svi su oni, primjerice, dobro ovladali dosta složenom grafijom, inače se ne bi mogla postići tolika točnost, štoviše, prepisivanje ne bi bilo moguće. Zaključci koji se mogu izvući iz ovoga rada tu tvrdnju još upotpunjuju. Prepisivači koji su dodali izostavljene tekstove, a jedan je zapisao i svoje ime (Petar Gožinić), pokazuju i vlastite prevodilačke sposobnosti.

Sl. 1: 2 Sam 4 (Zd).

yedini, i u bogh ya.
 Zogoranya sarya moga uzmnokhlyuse: i ne-
 ravidozhu nepravom marzilliyu na mené.
 Zaciuvay dšcu moyu, i izvad'i mené: dšce ne-
 zaciuvljenim, etosam uffao u tebe'.
 Pravedni, i pravni približokose k' meni: ete-
 sam podošio tebe'.
 Izstavu Boze Izraelov, izasphek hogoranya s'p-
 yeb'.

Ma starhu, Piestan Davidova

X X V.

Sudi mené, Gne, yeresam ya u pravednosti mo-
 voy kodi: i u Gne uffayuechi, nelhnye razbozhet'i.

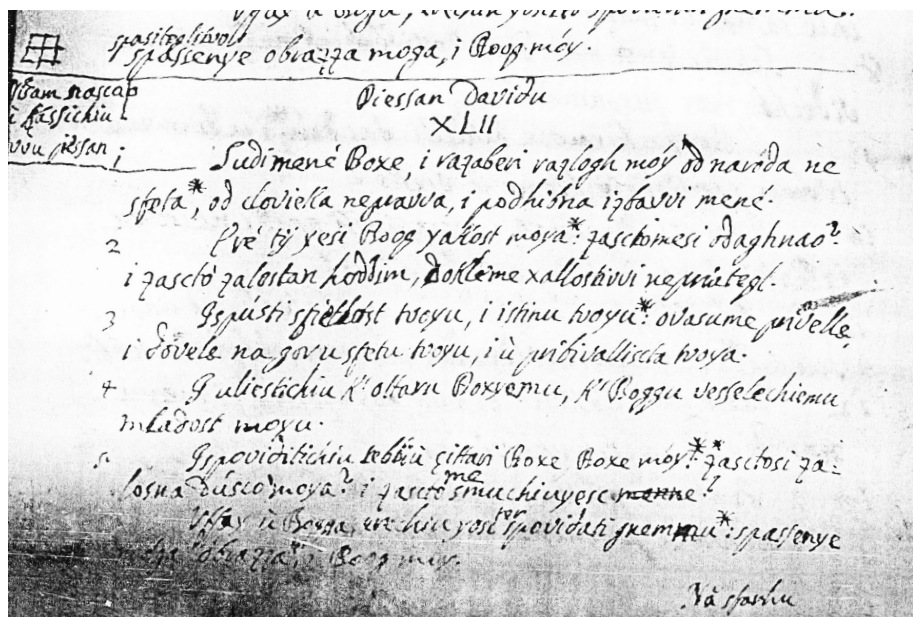
Sl. 3: Ps 24,18-19 (Zd)

18' Vloživš na mené, i ponilly mené: eršam
 yedini, i u bogh ya.
 17' Zogoranya sarya moga uzmnokhlyuse: i nena-
 ravidozhu nepravom marzilliyu na mené.
 20' Zaciuvay dšcu moyu, i izvad'i mené: dšce ne-
 zaciuvljenim, etosam uffao u tebe'.

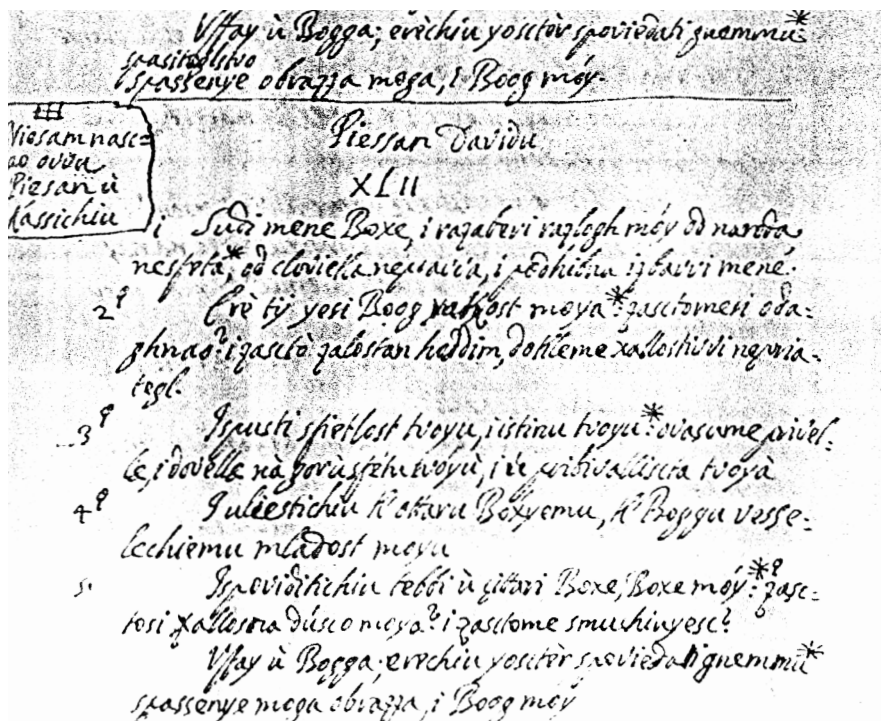
Sl. 3a: Ps 24,18-19 (Zg)

17' Zogoranya sarya moga uzmnokhlyuse: dšce ne-
 ravidozhu nepravom marzilliyu na mené.
 18' Pogleday ponikens'vo moye, i trud moy: i prozusti zakolúka
 sagnieslennya moyu.
 19' Pogleday nepristoplie moye, ete uzmnokhlyuse: i nena-
 ravidozhu nepravom marzilliyu na mené.
 20' Zaciuvay dšcu moyu, i izvad'i mené: dšce ne-
 zaciuvljenim, etosam uffao u tebe'.
 21' Pravedni, i pravni približokose k' meni: eršam podo-
 šio tebe'.
 Izstavu Boze Izraelov, izasphek hogoranya s'p-
 yeb'.

Sl. 3b: Ps 24,18-19 (Od)

Sl. 4: Ps 42 (Zg)

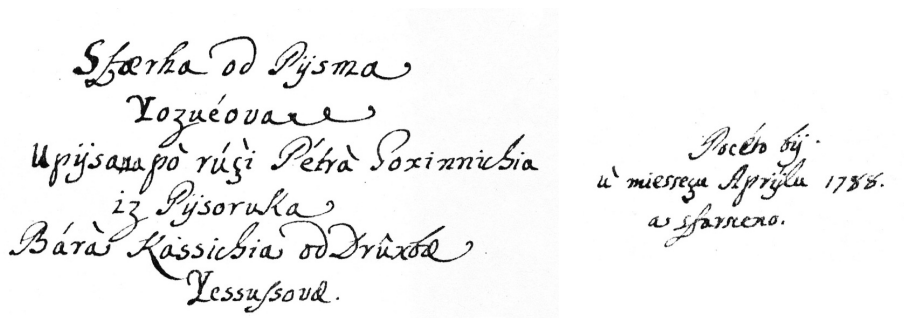
Sl. 4a: Ps 42 (Od)

14 na poglavlje. Postavi blago kroye u zapoviedieh
 vechia) do Privisotoga, i konitovarikie tebe vechia, neggo
 15. glabo? zavon zaducinu u saru ubogoga, i odachie is-
 16. prositi za tebe u spalkoniu glie. Vark setta do mogla: #
vpevie
idm
Lap: 17
na 18, e;
 chiega, i vakh kroya syvoch nejvatzylu kromu av-
 19 vdtichie. Loviel dobav yamstvo cinj za istavpaga
 spoga, i kroyi nade izgubiti zasvnglienye, ostaviti-
 20 chie sebi. milost do yamca nezabravui: erboye
 21 za tebe dao ducu spoyu? do obchianilla bixy gre-
 22 snit, i nevitnit. dobra obchianillora zapituye
 sebi presenit, i nehanit. chiuchienem ostavitichie
 23 izbavechiesese. Loviel obchidye za istavpaga
 spoga, i stada sudox izgubiti stid bitichie do gnegu
 24 ostavlien. Obchidye idygoe nnoyphye pogabillo
 yvavichie

Sl. 5: Sir 29 (Zg)

13 ya gnegovita neavstija prapna? Izgubi sieneza radi brata
 14 i pviatoplia kroya, i nesalinyga pod kamenom na poglavlje?
 Postavi blago kroye u zapoviedieh do Privisotoga, i koni-
 15 tovarikie tebe vechia, neggo glabo? zavon zaducinu
 u saru ubogoga, i odachie is prositi za tebe u spalkoniu
 16 glie? zaducina chieoga statonó veit: spim, i milost chieitka
 17 statone zundra ukavilichte? potomoga ustasvutichie i vraditichie
 18 gnimma vradienye statoniu u glie guichheoi? vakh setta e mo-
 19 guichhega, i vakh kroya syvoch ne vatzylu kromu avdtichie?
 Loviel do sar yamstvo cinj za istavpaga spoga, i kroyi nade
 20 izgubiti zasvnglienye ostaviti chie sebi. Milost do yamca
 21 nezabravui: erboye za tebe dao ducu spoyu? do obchianilla
 22 nitla bixy gre snit, i nevitnit? dobra obchianillora
 zapituye sebi presenit, i nehanit ~~chiuchienem~~
 yem

Sl. 5a: Sir 29 (Od)

Sl. 6: Listići na kojima je prepisivač zapisao svoje ime i vremenske podatke o pisanju.

Summary

NON-KAŠIĆ SECTIONS IN KAŠIĆ'S TRANSLATION OF THE HOLY BIBLE

Kašić's translation, as the first complete translation of the Holy Bible into Croatian deserves a unique place amongst Croatian Bible translations. Of the manuscripts that have been preserved only a small portion carry Kašić's signature while the major part consists of transcripts. One scribe noted his name (Petar Gožinić) and the year of his transcription (1788) and added »what he did not find in Kašić«. This article gives a detailed analysis of the sections that were translated and added by the scribe and compares them to Kašić's original translation.

Key words: Bartol Kašić, Croatian translation of the Holy Bible.